

Tawbah-Kutaa 2ffaa

Description

Jireenya keessatti namni dadhabaa waan taâ€™eeif fedhii isaatiin qoramuun daandii qajeelaa irraa daba. Daandii qajeelaa irraa yommuu dabuu rakkoo baayâ€™een isa muudata. Rakkolee kanniin keessaa: jireenya keessatti gammachuu fi kabaja dhabuu, sooranni isaa itti dhiphachuu, sodaa fi gaddaan guuttamuudha. Namni daandii haqaa irraa erga jallatee adabbiif of saaxilee booda, karaan adabbi kana jalaa itti bahuu dandaâ€™u tawbadha.

Hiikkaa Tawbah fi istighfaara

Jechi **Tawbah** jedhu jecha **taaba** jedhu irraa kan horsifameedha. Taaba jechuun â€œœdeebiâ€™eâ€œ jechuudha.

Akka shariâ€™aatti â€œœTawbah jechuun ajaja Rabbiitti buluu diduu fi badii hojjachuu irraa gara Isaaf ajajamuu fi qajeelcha Isaa qabachuutti deebiâ€™uudha[1]â€œ

Jechi **Istighfaar** jedhu maxxantuu isti- fi xumura â€œeghafaraâ€¢ jedhu irraa kan ijaarrameedha. Maxxantuun â€œist-â€œ jettu hiika â€œbarbaadu, gaafachu, kadhachuuâ€¢ qabdi. Ghafara jechuun â€œaraarameâ€¢ jechuudha. Kanaafu, ist- fi ghafar yommuu walitti dhufan hiika â€œaraarama barbaaduâ€¢ qaba. Kanaafu, Istighfaara jechuun araarama barbaadu ykn kadhachuudha.

Araarama jechuun Rabbiin dogongora namaaf dhoksuu, badii namarraa haaqu fi gara fuunduraatti nama adabu dhiisudha. [2] Nama duâ€™een â€œRabbitiin isaaf haa araaramuâ€¢yommuu jennu, Rabbitiin badii isa irraa haa haaqu, adabbii irraa isa haa baraaru jechaa jirra. Rabbitiin rahmata isaaf haa godhu yommuu jennu immoo â€œRabbitiin adabbii irraa isa baraaron Jannata isa haa qubsiisuâ€¢jechuu keenya. Kanaafu, namni Rabbitiin irraa araarama barbaadu wantoota sadii barbaadaa jiraat jechuudha. Isaaniis: *Rabbitiin badii isaaf dhoksuu, wanta badaa badii san irraa dhalatu isarraa haaqun nama qulqulluu isa taasisu fi Aakhiratti adabbii jalaa isa baraaron Jannata seensisuuudha.*

Gabaabumatti **tawbah** jechuun badii irraa buqqaâ€™un gara Rabbii oltaâ€™aaf ajajamuutti deebiâ€™uudha. **Istighfaara** jechuun araarama kadhachuudha. Namni tokko â€œAni tawbadheâ€¢

yommuu jedhu hojii fokkuu san dhiisun hojii gagaarii hojjachuutti qajeele jechuu isaati. Istigfaarri immoo hojii badaa hojjataa turan san Rabbiin akka namaaf dhoksu, qalbi namaatirraa haaqu fi akka nama hin adabne itti warwaachu (garmalee kadhachuu) dha. Allaahumma-ghfirlii (Yaa Rabbii naaf araarami) yommuu jennu ﴿Yaa Rabbii! Badii ykn hanqinna kiyya naaf dhoksi, badii san narraa haaqi, badii saniif na hin adabinâ﴾ jechaa jirra. Kanaafu, tawbah fi istighfaarri badii namarraa qulqulleessu. Rabbiin Subhaanahu wa taâ€TMaalaa ni jedha:

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ يَجِدُ اللَّهَ

غَفُورًا رَّحِيمًا

١١٠

â€œNamni hamtu hojjate yookiin lubbuu ofii miidhee ergasii **Rabbitiin araarama kadhate, Rabbitiin araaramaa, Rahmata godhaa taâ€TMuu argaâ€** Suura An-Nisaa 4:110

Namni hamtuu namoonni biroo ittiin rakkatan hojjatee yookiin wanta badaa hojjachuun lubbuu ofii miidhee ergasii gara Rabbii isaa deebiâ€TMun araarama yoo kadhate, Rabbitiin isaaf araarama, rahmata isaaf godha. Kana jechuun hanqinnaa fi wanta fokku badii isaatirraa dhalate ni haaqa, isa hin adabu, gara fuunduraatti wanta gaarii akka qunnamu (milkaaâ€TMu) isa taasisa.

Wal fakeenyaa nama tawbatuu fi fakkiiwan armaan olii jidduu jiru mee haa ilaallu. Fakkii armaan olii keessatti namni jalqabaa xuriidhaan kan faalameedha. Xurii kana ofirraa qulqulleessuf bishaanii fi saamunaa ykn hoomo fayyadamu qaba. Haaluma kanaan, namni badii hojjatus qalbiin isaa xurii badiit in ni faalamti. Kanaafu, badii qalbii isaa xureesse ofirraa qulqulleessuf tawbah fi istighfaara fayyadamu qaba. Ammas, fakkii armaan olii keessatti xuriin kuni uffataa fi qaama isaatirra yoo ture, isa miidha. Dhiveewwanii fi miidhaa garagaraatiif isa saaxila. Kanaafu, namni kuni dhivee fi miidhaaf saaxilamuun dura bishaaniin of qulqulleessu qabaa miti ree? Haaluma kanaan, badii hojjachuu yoo itti fufan, dhiveewwanii fi adabbii garagaraatiif saaxilaman. Kanaafu, dhivee fi adabbii garagaraatiif akka hin saaxilamne, tawbah fi istighfaaran of qulqulleessu qabanii miti ree? Akkasumas, nama xurii ofirraa qabu kanatti namoonni itti dhiyaachu ni jibbu. Garuu yoo of qulqulleesse fi of urgeesse namoonni itti dhiyaatani waliin deemu. Haaluma kanaan, nama badii addaa hojjatu namoonni itti dhiyaachu ni jibbu. Garuu yoo tawbah fi istighfaaran of qulqulleesse fi hojji gaggaa in of urgeesse, namoonni ni jaallatu.

Fakkii armaan olii keessatti nama lammataa yommuu ilaallu, uffanni isaa qulqulluu adiidha. Haaluma kanaan, namni badii irraa yoo qulqullaâ€™e, qalbiin isaa ni qulqulloofti. Uffanni kuni akkanumatti adii fi qulqulluu taâ€™ee hin turu. Guyyaa tokko xuriin ni tuqa. Kanaafu, namni qulqullinna uffata kanaa eeguf bishaaniin miicu qabaa miti ree? Haaluma kanaan, qalbiin namaas qulqulluu taate yeroo hundaa hin turtu. Sababa adda addaa irraa kan kaâ€™e, namni badii ni hojjata. Kanaafu, qalbii xuriin badii irra buâ€™e karaan itti qulqulleessan tawbah fi istighfaara. Ammas, wanti fakkii lammataa armaan olii irraa hubannu, namni kuni akkuma uffanni isaa xuraaâ€™un irra deddeebiâ€™e bishaaniin miica. Tarii guyyaa sadii sadiin ykn torbaan torbaaniin miicu dandaâ€™a. Haaluma kanaan, yommuu qalbiin xurii badiitiin faalamtu, irra deddeebiâ€™anii tawbah fi istighfaaran qulqulleessan.

Ammas, wanti guddaan hubannu tokko ni jira. Uffanni yommuu oomishamu qulqulluu taâ€™ee oomishama. Adeemsa keessa xuriin tuquun xuraaâ€™a. Ergasii bishaaniin miicun qulqullinnatti deebisan. Haaluma kanaan namni yommuu dhalatu â€œFixrahâ€™ (uumama qulqulluu) irratti dhalata. Uumamni qulqulluun kunis Rabbitti amanuu fi Isaaf ajajamuudha. Qurâ€™aana keessatti:

﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلّٰٰدِينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللّٰٰهِ الَّّٰتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخُلُقِ اللّٰٰهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقِيمُ وَلَا كِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾

â€œKaraa haqaatti dabuun fuula kee amantiif sirreessi. Fixrah Rabbii kan Inni namootaa hundaa irratti uume [qabadhaa]. Uumama Rabbii jijjiruun hin jiru. Santu amanti qajeeladha. Garuu irra hedduun namootaa hin beekan.â€ Suuratu Ruum 30:30

Adeemsa keessa namni badii hojjachuu qulqullummaa isaa keessaa baha. Kanaafu, gara qulqullummaa isaatti karaan itti deebiâ€™u tawbaah fi istighfaarani. Namni akkuma gara uumama qulqulluutti deebiâ€™uun sadarkaa fi kabajni isaa olkaâ€™aa adeema. Faallaa kanaa, akkuma inni uumama qulqulluu irraa dabaa fi fagaataa adeemun, adabbii fi sadarkaa salphinnaatti dhiyaataa adeema.

Faaydaalee Tawbah fi Istighfaara

1-Tasgabbi fi Milkaaâ€™inna argachuu

Akkuma fakkeenya armaan olii keessatti hubachuuf yaalle tawbah fi istighfaarri faaydaa baayâ€™ee qaba. Wanti guddaan ilmi namaa jirenya keessatti barbaadu tasgabbi fi milkaaâ€™inna. Wanta tasgabbi fi milkaaâ€™inna naaf fida jedhe yaadu hunda ni hojjata. Wanta isa dhiphisu irraa immoo ni dheeessa. Tarii namni gammachuu yeroo gabaabaa argachuuf baditti kufuu dandaâ€™a. Ergasii sababa hojii isaatiin tasgabbi dhaba, halkan hirriba malee bula. Jirenyi isatti hadhoofti. Kanaafu, karaan adabbii kana keessaa buhuun tasgabbi fi milkaaâ€™inna itti argatu tawbah fi istighfaara. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

â€œYaa muâ€™imintoota! Akka milkoftaniif hundii keessanu gara Rabbii tawbadhaaâ€™ Suuratu an-Nuur 24:31

Yaa warra amantan! Adabbii jalaa buhuu fi wanta gaarii argachuun akka milkoftaniif hundi keessanu tawbadhaa. Kana jechuun dhugaadhaan gara Rabbii deebiâ€™uun araarama kadhaa. Namni hanga fedhe hojii gaarii haa hojjatu hanqinni isa keessatti ni mulâ€™ata. Ammas hanga fedhe hojii badaa irraa haa fagaatu, xiqlaatus guddattus badii ni hojjata. Kanaafu, hojii isaa qofaan milkaaâ€™u waan hin dandeenyef yeroo hundaa tawbah fi istighfaara isa barbaachisa. Yommuu gara Rabbii deebiâ€™uun araarama kadhatu, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala wanta hanqate itti guutaaf, dogongora fi hanqinna isaa ni dhoksaaf, adabbii isarraa deebisa, waan gaarii kennaaf. Haala kanaan, gabrichi ni milkaaâ€™a. Namni gara Rabbii hin deebinee fi araarama hin kadhanne immoo kana hunda dhaba. Adabbii cimaaf of saaxila.

2-Tawbah fi Istighfaarri karaa humna, qabeenya fi ijoolle itti dabalataniidha

Namni hunda jirenya keessatti humna, qabeenya fi ijoolle barbaada. Qaamaa fi sammuun cimaa taâ€™ee argamuun fedha. Akkasumas, qabeenya baayâ€™ee fi ijoolle gaarii ni hawwa. Ummanni Aad ummata badii akka shirkii hojjachuun beekkamaniidha. Nabiyyiin isaanitti ergamee Huud jedhama. Nabii Huud (AS) badii isaanii kanarraa deebiâ€™un Rabbii Oltaâ€™aa araarama akka kadhatan isaan gorse. Yoo isaan kana godhan, humni akka isaaniif dabaluu fi roobni roobuf isaan gammachiise. Qurâ€™aanni akkana jechuun gorsa isaa nuuf hima:

﴿وَيَقُولُ مَنْ يَغْفِرُ وَرَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ
مِّدْرَارًا وَيَزِدُكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ﴾

â€œYaa Ummata kiyya Gooftaa keessan araarama kadhaa, ergasii gara Isaatti tawbadhaa Bokkaa walitti dhaabbataa godhee isiniif ergaa. Humna keessan irrattis humna isiniif dabala. Yakkamtoota taatanii irraa hin garagalinaa.â€™ (Suuratu Huud 11:52)

Ammas, Nabii Nuuh (AS) ummata isaa akka tawbatanii fi araarama kadhatan gorse. Buâ€™aa kanarraa argataniis ni himeef. Barnootaa fi gorsa akka nuuf taâ€™uu Qurâ€™aanniakkana jechuun seenaa isaa nuuf hima:

﴿فَقُلْتُ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُو كَانَ غَفَارًا ﴾١٠﴿ يُرِسِّلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِّدْرَارًا ﴾١١﴿ وَيُمَدِّدُكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلُ لَكُمْ جَنَّتٍ وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَرًا ﴾١٢﴿ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴾١٣﴿ وَقَدْ خَلَقْتُمْ أَطْوَارًا ﴾١٤﴾

â€œGooftaa keessan araarama kadhaa; dhugumatti Inni Akkaan Araaramaadhaaâ€¢ jedheen. Rooba baayâ€™ee deddebiâ€™aa isin irratti erga. Qabeenyaa fi ilmaanis isiniif dabala. Ashaakiltii isiniif godha; laggeenis isiniif taasisa. Maaltu isiniif jiraayyi Guddinna Rabbii hin sodaannee? Dhugumatti marsaa marsaan isin uumee jira.â€¢ Suuratu Nuuh 71:10-14

Ummanni Nuuh ummata Rabbii Guddaa isaan uumee dhiisanii taabota gabbaraniidha. Rabbii guddaa dhiisanii dhagaa gabbaruun immoo uumama qulqulluu (fixrah) keessaa nama baasun salphattoota keessaa akka taâ€™an nama taasisa. Nabii Nuuh isaaniif mararfachuu fi adabbii jalaa akka bahaniif â€œBadii hojjattan irraa buqqaâ€™ati gara Gooftaa keessanii deebiâ€™uun araarama kadhaa, dhugumatti Gooftaan keessan nama gara Isaatti deebiâ€™ee fi araarama kadhateef baayâ€™isee fi yeroo hundaa Kan araaramuudha.â€¢ jedheen. Tawbachuu fi araarama kadhachuu adabbiin akka namarraa deebiâ€™uu fi waan gaariin akka namaaf dhufu sababa waan taâ€™eef, Nabii Nuuh waan gaariin isaan gammachiise. â€œRabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa rooba baayâ€™ee wal duraa duuban isiniif roobsa. Qabeenyaa fi ilmaanis isiniif dabala. Ashaakilti kuduraa fi muduraa qabuu isiniif godha. Laggeenis isiniif taasisa.â€¢ jedheen

Dhugumatti kuni seera Rabbii hin jijiramneedha. Namoonni yommuu badii hojjatan karaa adda addaatin isaan adaba. Fakkeenyaaaf, hoongee itti buusa. Yeroo hoonge namoonni gara Rabbii deebiâ€™uun Isa kadhatu. Ergasii rahmata Isaaifi ni roobsa.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Nabiyyiin namoota hundattiakkana jechuun akka labsuu ajaja:

﴿أَلَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهُ إِنِّي لَكُمْ مِّنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴾١﴿ وَإِنْ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمْتَعَكُمْ مَتَّعًا حَسَنًا إِلَى أَجَلٍ مُّسَمٍّ وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَإِنْ تَوَلُّوا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ ﴾٢﴾

â€œRabbiin malee waan biraan hin gabbarinaa. Dhugumatti ani Isa irraa akeekachiisaa fi gammachiisaadha. Gooftaa keessanis araarama kadhaa, ergasii gara Isaatti tawbadhaa. Inni hanga beellama beekkameetti qananii bareedaa isin qananiisa. Abbootaa tolaa hundaaf tola (mindaan) isaa ni kennaaf. Yoo garagalan, ani adabbii Guyyaa Guddaa isin irratti sodaadha.â€ Suuratu Huud 11:2-3

Amantii guutuu Rabbiif qulqulleessaa, wanta biraan Isa waliin hin gabbarinaa. Ani (Nabii Muhammad (SAW)) Rabbiin irraa akeekachiisaadha. Kana jechuun nama badii hojjatuuf adabbii cimaa irraa is akeekachisa. Akkasumas, ani â€œgammachiisaadhaâ€ Kana jechuun namoota Rabbiif ajajaman addunyaa fi aakhiratti mindaan gaariin akka isaaniif jiru nan gammachiisa. Badii hojjattaniif Rabbiin araarama kadhaa, umrii hafe keessan keessattis wanta Inni jibuu irraa gara wanta Inni jaallatutti deebiâ€™aa. Hanga beellama beekkamaatti (duâ€™aatti) qananii bareedaa isin qananiisa. â€œ**Abbootaa tolaa hundaaf tola (mindaan) isaa ni kennaaf.**â€ Kana jechuun namoota tola hojjattaniif tola Isaa irraa akka mindaatti wanta isaan jaallatan ni kennaaf, wanta isaan jibban isaan irraa deebisa. Yoo wanta ani itti isin waamu fudhachuu diddanii irraa garagaltan adabbii Guyyaa Guddaa isiniif sodaadha. Guyyaan Guddaan kunis guyyaa Qiyaamaa ilmaan namaa guutuu walitti qabamaniidha. Guyyaa san adabbii jalaa kan bahuu nama Rabbiif ajajamaa fi araaramaa Isa kadhataa tureedha. Sababni isaas, tawbachuu fi araarama kadhachuu adabbii gara fuunduraatti nama qunnamu jalaa akka bahan nama taasisa. Faaydaleen tawbah fi istighfaara itti fufa

Guduunfaa

âž|Tawbah jechuun badii irraa buqqaâ€™uu fi gaabbuun gara Rabbiif ajajamuutti deebiâ€™uudha.

âž|Istighfaara jechuun Rabbiin araarama kadhachuuudha.

âž|**Araarama** jechuun Rabbiin dogongora namaaf dhoksuu, badii namarraa haaqu fi gara fuunduraatti nama adabu dhiisudha.

âž| Namni Rabbiin irraa araarama kadhato, Rabbiin badii isaa akka haguuguuf, wanta baddaa badii san irraa dhalatu akka isarraa haaqu fi gara fuunduraatti akka isa hin adabne Isatti warwaata.

âž| Badii hojjachuun keessa namaa jeeqa, jirenya namatti dhiphisa, salphinnii fi gaddi akka namatti dhagahamu nama taasisa. Yoo badii hojjachuun itti fufan, gara fuunduraatti adabbii cimaaf nama saaxila.

âž| Kanaafu, kana hunda ofirraa kaasu fi adabbii ofirraa deebisuuf karaan tokkichi tawbaah fi istighfaara. Kana jechuun badii irraa buqqaâ€™uun gara Rabbii deebiâ€™anii araarama kadhachuuudha.

âž| Jirenya tana keessatti qananiin guddaan namni yeroo hundaa tawbatuu fi araarama kadhato argatuu, qalbii isaa keessatti tasgabbi argachuu, wanta darbeef gadduu fi wanta dhufuuf sodaachun isarraa kaâ€™uudha.

Kitaabban Wabii

[1] *Al-Imaanu haqiqatuh, khawaarimuh, nawaaqiduh inda ahli sunnati wal jamaâ€™a.*â€ (Fuula 600, Abdullaah ibn AbdulHamid Al-Asariyyi,)

[2] [Commentary on the Forty Hadith of An-Nawawi](#) jildii 2 fuula 1312

Al-Akhlaaqu Islaamiyyat wa ususuhaaâ€“ Jiildi 1 fuula 681-â€ Abdurrahman Hanbakah Tafsiir Qurxubuu, Tafsiir Saâ€™diyy fi kanneen biroo

Date Created

March 6, 2019

Author

---

admin